

ויזרע יצחק

פרשת "ויגש"

הפטרה: "ויהי דבר"

ה' טבת תשע"ב

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

י"ב	ת"א	חיפה
16:08	16:23	16:12
יציאה	17:24	17:24
ר"ת	18:04	18:02

הגיגים לפרשת השבוע

"והיית קרוב אלי" (בראשית מוה' י)

מדוע מציע יוסף לאביו את ארץ גושן ולא הציע לו לבא אליו למצרים? אלא, אומר רבנו בחיי, שיוסף ידע שאביו לא ירצה לבא לגור במצרים אשר שם המלכות ועל כן הציע לו לשבת בארץ גושן שהיא מחוץ למצרים אך מספיק קרובה. ומה שאומר יוסף לאביו: "וכלכלתי אותך שם פן תורש" הכוונה היא שאם יעקב יתעכב בארץ כנען יש חשש שיורש, כי בהיותו בארץ כנען אין יוסף יכול לכלכלו פן יחשדו בו אנשי הארץ שהוא שולח לשם תבואה כדי למכור ולצבור שם אוצרות כסף ומטמוני מסתרים ובכוונתו לשוב לארץ מולדתו, אך אם בא יבואו לארץ גושן שהיא קרובה למצרים ידעו כולם כי אביו ואחיו באו אליו ואז יתן לו המלך רשות לכלכל אותם.

"ויגדו לו לאמר עוד יוסף זוי" (בראשית מוה' כו)

שאלה קשה שואל ה"אור החיים" הקדוש על יוסף: איך הוא לא חש את צערו של אביו כל כך הרבה שנים? ומדוע בכל הזמן הזה לא שלח יוסף אגרת לאביו על מנת להפיג את צערו? אכן ברור הדבר שכאשר היה יוסף עבד או בבור לא שייך לדרוש זאת ממנו, אך לאחר שיצא מהבור ועלה לגדולה מדוע לא שידר לאביו שהוא חי? יוסף הרי יודע את גדול אהבתו של אביו אליו, וברור לו שאביו יתאבל עליו ימים רבים. הקושיה גדלה עוד יותר כאשר באים ימי הרעב ויוסף יודע שיש רעב בארץ כנען, שם גר אביו, וגם לאחר שאחיו מגיעים למצרים הוא מאריך את צרתם ולא מתוודע אליהם מיד, מדוע? ברור הדבר שהשתלשלות העניינים היתה בגזרת הבורא מתוך הסיבות שנמנו במדרשים: בין אם זה כעונש ליעקב שלא שימש את אביו במשך 22 שנה שלכך נענש בצער יוסף 22 שנה, ובין אם זה מצד גזירת הבורא שבני ישראל יהיו במצרים 210 שנים, ובין אם זה שרצה הבורא שיעקב ירד בכבוד גדול למצרים במקום בשלשלאות של ברזל, אך עדיין לא ברורה התנהגותו של יוסף. מתוך ה"אור החיים" הקדוש שהתנהגות זו של יוסף מצביעה דווקא על שבחו ולא על גנותו, כי מעת ירדתו למצרים עד שיצא מבית האסורים למלוך לא היה סיפק בידו להודיע לאביו, וגם אם נאמר שהיה סיפק בידו, חש יוסף על נפשו פן ידעו אחיו שהוא חי, ומפאת בושתם וכלימתם מאביהם ימהרו לאבדו מן העולם שלא תהיה להם בושה מאביהם, או אפשרות אחרת היא שאחר שיעקב ישמע הוא עלול בכעסו לקלל אותם והם ימותו כולם, ומצד זה חשש יוסף שאחיו יעשו כל מאמץ על מנת להאבידו מן העולם. אך גם אחר שיצא יוסף מהמאסר ונהיה שר וגדול במצרים וכבר לא צריך היה לחשוש מאחיו שיהרגוהו, בכל זאת נמנע יוסף מלהודיע לאביו, אך הפעם הטעם הוא אחר, וזאת לפי מאמר חז"ל: "מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו" (ברכות מג:), יוסף חס על כבוד האחים שלא יתביישו לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב, לכן העדיף יוסף שאביו ימשיך לסבול ובלבד שלא לבייש את אחיו.

"ויאמר יעקב יעקב" (בראשית מוה' ב)

לכאורה, לאחר שאמר הקב"ה ליעקב "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך", היה ראוי שיקרא לו הקב"ה בשם הנכבד ההוא "ישראל" ולא "יעקב". מבאר הרמב"ן שהקב"ה קוראו "יעקב" על מנת לרמוז לו שבשלב זה אין הוא בדרגה שהוא "ישור עם א-לקים ועם אנשים ויכול", אלא יהיה בבית עבדים עד שיעלה אותו הקב"ה משם ובעצם גזרת הגלות מתחילה כעת. וזוהי כוונת הפסוק: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו" (בראשית מו' ח), שבניו באים בשם "בני ישראל", כי במצרים הם יפרו וירבו ויגדל שמם וכבודם, אבל בנוגע לאביהם הוא "יעקב" ברדתו למצרים.

נר ה' נשמת אדם" העלון השבועי מוקדש לע"נ:

אברהם בן חמו בר סימונה ז"ל נלב"ע ה' טבת תשע"א עמרם בן שבת בר איזיה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשע"א

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

ת.נ.צ.ב.ה

"והיה כראותו כי אין הנער ומות והורידו עבדיך את שיבת עבדך בלגון שאולה" (בראשית מ"ד לא)
 אי אפשר לומר שפשט הכתוב הוא שיעקב אבינו ימות מתוך חרדה ובהלה, כי אין לחשוב על יעקב אבינו מחשבות כאלו הראויות לאנשים פחותי ערך. אלא, מסביר רבי יהונתן אייבשיץ, שהיה ליעקב סימן מפי הגבורה שאם ימות אחד מבניו בחייו, סימן הוא לו שיירש גיהנום (רש"י בראשית ל"ז לח). עוד ידע יעקב כי בגלל שרחל, על ידי מסירת הסימנים ללאה, גרמה ליעקב להיות עבד 7 שנים נוספות, נגזר שאחד מזרעה יהיה עבד. דברים, עד עתה, אלו ניחמו את יעקב אבינו וגרמו לו לקוות שאולי לא מת יוסף אלא נמכר לעבד בכדי לכפר על חטא אמו. אבל כעת כשיראה שבנימין הוא זה שנלקח לעבד והוא זה שיתקן את חטאה של רחל, אם כך יעקב יבין מדעתו שיוסף ודאי מת. וזוהי כוונת הכתוב: "והיה כראותו כי אין הנער", בנימין איננו כי נלקח לעבד, מכך יבין יעקב שיוסף, "ומת", אם כך, לפי הסימן ש"מת אחד מבניו" עתיד הוא לירש גיהנום וזהו "ביגון שאולה".

"ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך" (בראשית מ"ה כ"ד)

"אל תתעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך" (רש"י)

מדוע מצווה יוסף את אחיו שלא יתעסקו בדבר הלכה דווקא "בדרך"? מובא ב"אזנים לתורה" שויכוח הלכתה שמתנהל בעיר, ביישוב הדעת, במקום תורה ובצילו של גדול הדור, בויכוח כזה יש סיכוי להגיע לפתרון מוסכם בין הצדדים, אך אם הויכוח מתנהל "בדרך", כאשר אין ספרים לעיין בהם ואין רב שאפשר להיוועץ בו, בויכוח כזה יש חשש גדול שכל אחד מהצדדים יתבצר בעמדתו בלא שום נכונות לשמוע את דברי חברו, ומויכוח הלכתי ניתן בקלות להתדרדר ולעבור להתנצחות אישית.

"אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה" (בראשית מ"ו ג)

כאשר שמע יעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה", נפל לבו בקרבו וזאת למרות שהובטח לו על ידי הקב"ה: "ואנכי אעלך גם עלה", הקב"ה, ברצותו לנחם את יעקב מוסיף ואומר: "ויוסף ישית ידו על עיניך", רומז כאן הקב"ה ליעקב שישים את גורלו של יוסף לנגד עיניו, ויראה איך יוסף ירד בתחילה פלאים, ואחר כך נעשה משנה למלך, מאורעות אלו של יוסף צריכים לשמש לך כעיניים דרכם תביט אל עתיד בניך, כי כך יהיה גורלו של עם ישראל. (קול יהודה)

"כל הנפשי הבאה ליעקב מצרימה" (בראשית מ"ו כו)

אף על פי שהיו ליעקב נפשות רבות בכל זאת קרא הכתוב לכולם "נפש" וזאת משום שלפני כן היו האחים מקנאים ביוסף ולכן היו נפשות חלוקות, אבל כעת שנעשו לאחדים וסרה קנאת האחים ביוסף, וגם יוסף לא היתה לו תרעומת עליהם, על כן הודיע לנו הכתוב שהיו כולם נפש אחת.

"והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מזה מעשיכם ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך" (בראשית מ"ו לד)

לכאורה, וכי יש דרך קרובה להצלחה יותר מזה שיוסף היה משנה למלך ואהוב לפני פרעה מאד ואם כן מסתמא היה פרעה נותן גם ליתר אחיו איזה משרה בכירה, והיו ראויים לכך שהיו גיבורים גדולים כידוע, אם כך, מדוע נצטוו שיעשו להיפך, שישבו שהם אינם יודעים מעולם משום מעשה אחר אלא רק ממרעה צאן, דבר שהוא תועבה למצרים? אלא האמת היא, בעבור שהתבוננו בנפשם כי התקרבותם למצרים תגרום שיסורו מדרך ה', לכך עשו כל העצות וההשתדלות שישארו לבדם בארץ גושן. ובעבור זה כשבא יעקב למצרים, שלח יהודה לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה, כדי שלא יראה בכלל את ארץ מצרים בעיניו. כי יש לו לאדם לברוח ממקום הגורם לסור מדרך ה' אף אם ידע בבירור שיצליח שם במאורו הצלחה רבה. (החפץ חיים)

"קניתי אתכם היום ואת אדמותכם לפרעה" (בראשית מ"ז כ"ג)

מדוע מספרת לנו התורה שיוסף קנה את העם ואת האדמות לפרעה? מבאר ה"משך חכמה" שעתידה התורה לצוות: "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (שמות ג' כ"ב), ובגמרא מובא (סנהדרין צ"א) שזה היה שכרם בתמורה לשעבוד ששעבד פרעה את בני ישראל במשך 210 שנה. אך נשאלת השאלה, אם פרעה שעבד את בני ישראל, מדוע נטלו את שכרם מהעם, בזה ששאלו מהם "כלי כסף וכלי זהב ושמלות" ולא החזירו להם, הם היו צריכים לדרוש את השכר מפרעה עצמו? לכן מספרת לנו התורה שהעם והאדמות היו קנויים לפרעה מלך מצרים ובמילא הכל שלו כי "מה שקנה העבד קנה האדון" אם כך נכון עשו שלקחו את דמי עבודתם משכניהם.

"שיר ידידות" – שירת בקשות בנוסח מרוקו

חברת הבקשות "מאיר השחר" ב"ב בהדרכת בן חמו יוסף הי"ו מקיימת שירת בקשות מידי ערב שבת בשעה 20:30
 לבידור מיקום הבקשות או להזמנת הקבוצה אליכם: יוסף - 052-3268315 אבי - 054-6447141

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"
 ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315
 חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"
 לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מוצ"ש 20:30 בית כנסת "תורת ישראל" קריית הרצוג ב"ב